

Έρευνα για την εξοικείωση των Ελλήνων και Κυπρίων Επιστημόνων Πληροφόρησης με τις Web 2.0 υπηρεσίες

Ανδρέου Ιωάννα, Βιβλιοθηκονόμος, MsA Cultural Management
*Βιβλιοθήκη Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, Κολλέγιο Αθηνών-Κολλέγιο
Ψυχικού, Στεφάνου Δέλτα 15, Π. Ψυχικό TK 154 52, Αθήνα, iandreou@haef.gr*

**Γαϊτάνου Πανωραία, Βιβλιοθηκονόμος MSc (Υποψήφια Διδάκτωρ Ιονίου
Πανεπιστημίου)**
*Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη, Κουμπάρη 1, TK 10674 Αθήνα, rgaitanou@ionio.gr,
gaitanou@benaki.gr*

**Γαρουφάλλου Εμμανουήλ, Καθηγητής Εφαρμογών, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και
Συστημάτων Πληροφόρησης**
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, TK 57400, Θεσσαλονίκη, mgarou@libd.teithe.gr, 6974327804

Κουτσομίχα Δαμιána, Βιβλιοθηκονόμος Πληροφόρησης και Ανάπτυξης Συλλογής
*Αμερικανική Γεωργική Σχολή, Βιβλιοθήκη Δημήτρης και Αλίκη Περρωτή, Μαρίνου Αντύπα
12, TK 551 02 Θεσσαλονίκη, dkouts@afs.edu.gr*

Κριεζή Βέρα, Βιβλιοθηκονόμος MSc
*Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος "Αίλιαν Βουδούρη, Βασ. Σοφίας & Κόκκαλη 1,
TK 115 21 Αθήνα, v.kriezi@megaron.gr*

Περίληψη

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα το περιεχόμενο και η υπόσταση της Βιβλιοθηκονομίας προσδιορίζεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά από τη διεπιστημονικότητα. Η νέα πραγματικότητα επιτάσσει νέους ρυθμούς αντιμετώπισης της εξέλιξης της Βιβλιοθηκονομίας. Η βαθμιαία διαμόρφωση του βιβλιοθηκονομικού "γίγνεσθαι" και η νέα επιστημονική θεώρηση των βιβλιοθηκονομικών θεμάτων αντικατοπτρίζονται μέσα από τους σύγχρονους προβληματισμούς του επιστήμονα της πληροφόρησης που αναζητά συνεχώς βέλτιστες πρακτικές και σύγχρονα εργαλεία θωράκισης και αξιολόγησης της επιστήμης του.

Πιο συγκεκριμένα, με τη διείσδυση των νέων τεχνολογιών στον χώρο των βιβλιοθηκών παρατηρείται ο επαναπροσδιορισμός του τρόπου επικοινωνίας καθώς και του τρόπου διαχείρισης, διάδοσης, διακίνησης και ανταλλαγής της πληροφορίας. Το πεδίο των υπηρεσιών, βασιζόμενο στις νέες τεχνολογικές καινοτομίες του Web 2.0, παίρνει άλλες διαστάσεις εστιάζοντας στη συμμετοχικότητα και τη διαδραστικότητα και των δύο πλευρών, χρηστών και βιβλιοθηκών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης 2.0. Από τεχνολογικής πλευράς, το φαινόμενο Web 2.0

χαρακτηρίζεται από την εφαρμογή τεχνολογιών που επιτρέπουν τη δυναμική αλλαγή του περιεχομένου των ιστοσελίδων. Οι βιβλιοθήκες, συμμετέχοντας σ' αυτή την εξέλιξη, δημιουργούν νέες υπηρεσίες: συγχρονισμένη ανταλλαγή μηνυμάτων, RSS Feeds, Wikis, κοινωνικές υπηρεσίες σελιδοσήμανσης, δημοσίευση οπτικοαουστικού υλικού, κοινωνικά δίκτυα, κλπ.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, στις αρχές του 2008, διεξήχθη έρευνα με ερωτηματολόγιο στο σύνολο των ακαδημαϊκών, και όχι μόνο, βιβλιοθηκών με στόχο να διαπιστωθεί και να αξιολογηθεί η χρησιμότητα και η χρηστικότητα των Web 2.0 υπηρεσιών στον τομέα της παροχής πληροφοριών των βιβλιοθηκών. Το ερωτηματολόγιο διατέθηκε σε online μορφή. Η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των δεδομένων έφερε στο φως καίρια στοιχεία για τις Web 2.0 υπηρεσίες, ενώ προσδιορίστηκε ο βαθμός υιοθέτησής τους από τους βιβλιοθηκονόμους, τόσο σε προσωπικό, όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο.

Η εισήγηση αυτή θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της έρευνας για την αξιολόγηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών κυρίως των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών με μοντέλο έρευνας το Web 2.0 και θα προσπαθήσει να προσδιορίσει την ποιοτική λειτουργία των βιβλιοθηκών αναδεικνύοντας το σύγχρονο ρόλο του βιβλιοθηκονόμου απέναντι στις αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών. Οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν με επιτυχία να ανταπεξέλθουν στις νέες τεχνολογικές προκλήσεις δημιουργώντας νέες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας. Η ερευνητική ομάδα GreekLIS έχει ως βασικό σκοπό τη διαρκή παρακολούθηση των εξελίξεων στο συγκεκριμένο πεδίο και την ενημέρωση της βιβλιοθηκονομικής κοινότητα συμβάλλοντας στη διάδοση των Web 2.0 εφαρμογών στις βιβλιοθήκες και στους βιβλιοθηκονόμους.

Keywords: Βιβλιοθηκονόμοι, Web 2.0, Βιβλιοθήκη 2.0, Επιστήμονες πληροφόρησης, GreekLIS

Abstract

At the beginning of the 21st century, interdisciplinarity defines and determines the content and nature of Librarianship. This new reality imposes a new pace in confronting the development and evolution of the science. The gradual reformation and the new scientific look of the librarianship's environment are reflected through the modern speculations of the information scientist, who seeks for optimum practices and modern tools in order to armour and evaluate his science.

More specifically, with the penetration of new technologies in libraries' environment, the ways of communication, as well as the ways of management, dissemination, transfer and exchange of information are redirected and reexamined. The field of services, based on new technological Web 2.0 innovations, takes new dimensions, focusing on the participation, collaboration and interaction of both sides –users and libraries–resulting in the creation of Library 2.0. From a technical point of view the Web 2.0 phenomenon is characterized by the application of technologies that permit the dynamic modification of the web pages content. Libraries, catching up with recent advances, create new Web 2.0 based services. Such services are Instant Messaging (IM), RSS feeds, Wikis, social bookmarking services, organization and sharing of audiovisual material, social networks, etc.

In the beginning of 2008, relative research has been carried out including mostly academic libraries, in order to assess the usability and efficiency of Web 2.0 services, in the field of library information services. The most convenient research method was chosen to be the questionnaire, which was disseminated in an online form. The quantitative and qualitative data analysis has brought into light crucial information regarding Web 2.0 services, including the degree of adaptation by the librarians, either for personal or professional use.

The goal of this paper is to present a fair and thorough analysis of the evaluation of electronic services in academic libraries using the Web 2.0 model, along with the identification of the qualitative functions of these libraries and with an emphasis of the modern role of librarians who encounter increased user demands. Librarians can confront and take advantage of these new technological challenges successfully for the benefit of their library users, by creating value-added services. The main aim of the research group GreekLIS is to observe constantly the developments in this specific field and inform the library community contributing to the dissemination of Web 2.0 tools to libraries and librarians.

Keywords: Librarians, Web 2.0, Library 2.0, Information Scientists, GreekLIS

1. Εισαγωγή

Η διείσδυση και η αφομοίωση των νέων τεχνολογικών καινοτομιών οδήγησε βαθμιαία την ομαλή μετάβαση του Ιστού στην επόμενη γενιά. Ως εκ τούτου, το επονομαζόμενο Web 2.0 είναι ένα νέο και πιο δυναμικό περιβάλλον με κύρια χαρακτηριστικά τη συμμετοχή, την αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και την κοινωνική δικτύωση. Όπως ήταν αναμενόμενο, όλες αυτές οι αλλαγές δεν ήταν δυνατό να μην επηρεάσουν, και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό,

την ίδια την επιστήμη της Βιβλιοθηκονομίας-Επιστήμης της Πληροφόρησης με αποτέλεσμα να ξεκινήσει άμεσα η αναψηλάφηση και η επανεξέταση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών των βιβλιοθηκών που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την έρευνα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ερευνητική Ομάδα GreekLIS (Greek Librarians and Information Scientists) διεξήγαγε τον Μάρτιο του 2008 μία έρευνα προκειμένου να διαπιστωθεί το ποσοστό εξοικείωσης των Ελλήνων και Κυπρίων βιβλιοθηκονόμων με τις Web 2.0 εφαρμογές.

Η συγκεκριμένη ομάδα βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων της Πληροφόρησης μελετά πως οι Web 2.0 υπηρεσίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις βιβλιοθήκες, με αποτέλεσμα τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης 2.0 (Library 2.0). Σκοπός της είναι η συλλογή, καταγραφή και παρακολούθηση των εξελίξεων στο συγκεκριμένο πεδίο δράσης και στη συνέχεια, η διάδοση και ενημέρωση των εν λόγω εξελίξεων και καινοτομιών, καθώς και η επιμόρφωση και κατάρτιση των ενδιαφερομένων πάνω στα συγκεκριμένα θέματα (GreekLIS, 2008). Μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους εντάσσεται και η ακόλουθη έρευνα.

2. Web 2.0 - βασικά χαρακτηριστικά

Ο όρος Web 2.0 αναφέρθηκε για πρώτη φορά το 2004 από τους Tim O'Reilly και Dale Dougherty της εταιρίας O'Reilly Media, οι οποίοι περιέγραφαν τις καινούργιες διαδικτυακές τάσεις και επαγγελματικά μοντέλα. Το Web 2.0 είναι η εξελιγμένη έκδοση του αρχικού Web (Web 1.0), η νέα γενιά του Παγκόσμιου Ιστού, η οποία χαρακτηρίζεται από την αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών και στην οποία πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν τα ιστολόγια, τα RSS Feeds, τα tags, τα wikis, οι κοινωνικές υπηρεσίες σελιδοσήμανσης (social bookmarking services) κλπ., οι οποίες επιτρέπουν στους χρήστες να συμμετέχουν ενεργά στην οργάνωση και στον εμπλουτισμό των νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών και να έχουν πλήρη έλεγχο των προσωπικών τους δεδομένων (Κατσαρού, 2007, σ.1) .

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Web 2.0 είναι τα ακόλουθα:

- *Συμμετοχή* (participation). Σε κάθε επίπεδο χρήσης των Web 2.0 υπηρεσιών κυριαρχεί η έννοια της συμμετοχικότητας. Η μετάβαση από το Web 1.0 στο Web 2.0 κατέστη δυνατή λόγω της ανάδυσης αυτών των νέων πλατφορμών, όπως είναι τα κοινωνικά δίκτυα, τα wikis κλπ.
- *Διαμοιρασμός* (sharing). Ο διαμοιρασμός των πληροφοριών και της γνώσης είναι ένας από τους κυριότερους λόγους δημιουργίας των Web 2.0 τεχνολογιών.
- *Χρηστικότητα* (usability). Πρόκειται για υπηρεσίες, οι οποίες είναι ιδιαίτερα χρηστικές και εύκολες στην εκμάθησή τους, προσελκύοντας το ενδιαφέρον του χρήστη και ενισχύοντας τη θέληση του να τις χρησιμοποιήσει.
- *Αποτελείται από ενότητες* (modularity). Αποτελεί τη σύνθεση πολλών διαφορετικών υποδομών οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για να συνδέονται και τελικά να ενσωματώνονται με άλλες δημιουργώντας στην ουσία ένα γενικό σύνολο το οποίο μπορεί να προσφέρει ποιοτικότερες υπηρεσίες.
- *Έλεγχος από τους χρήστες* (user control). Μια βασική αρχή στο Web 2.0 είναι η δυνατότητα που δίνει στους ίδιους τους χρήστες να μπορούν να έχουν τον κύριο έλεγχο του περιεχομένου που διαχειρίζονται, των δεδομένων που αποθηκεύουν στις διαδικτυακές τους δραστηριότητες καθώς και της ταυτότητας αυτών.

- *Επικοινωνία και διευκόλυνση δημιουργίας κοινοτήτων* (communication - communities). Με τις νέες αυτές τεχνολογίες ενισχύεται η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών και είναι δυνατή η δημιουργία κοινοτήτων χρηστών, μέσα από τις οποίες διευκολύνεται η ανταλλαγή των ιδεών και των απόψεων και επιτυγχάνεται η αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία των ερευνητών ενώ παράλληλα ενισχύεται και η συνεργατικότητα.
- *Χαμηλό έως ανύπαρκτο κόστος* (low cost) και *ανοιχτή πρόσβαση* (free access). Κάποια από τα σημαντικότερα εργαλεία των Web 2.0 τεχνολογιών έχουν χαμηλό έως και μηδενικό κόστος και η πρόσβαση είναι ελεύθερη στα περισσότερα από αυτά (το μόνο που απαιτείται είναι μια απλή εγγραφή στο σύστημα)
- *Αποκέντρωση* (decentralization). Το Web 2.0 είναι αποκεντρωτικό ως προς την κεντρική του αρχιτεκτονική. Η δυναμική του και η ευκαμψία του είναι δύο στοιχεία που το χαρακτηρίζουν απόλυτα και τα οποία εμφανίζονται μέσα από διανεμημένες εφαρμογές και περιεχόμενο που αποθηκεύεται σε πολλαπλά υπολογιστικά συστήματα και όχι αποκλειστικά σε ένα κύριο κεντρικό σύστημα.

3. Web 2.0 και Βιβλιοθήκη 2.0

Σε μια προσπάθεια να συνδεθούν πιο άμεσα οι βιβλιοθήκες με τις τεχνολογίες και τα χαρακτηριστικά του Web 2.0 δημιουργήθηκε ο όρος Βιβλιοθήκη 2.0 (Library 2.0 ή L2) που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2005 από τον Michael Casey στο blog του LibraryCrunch. (Courtney 2007, p.1).

Σύμφωνα με τους Casey και Savastinuk (2006, p.40) Βιβλιοθήκη 2.0 θεωρείται

‘Ένα μοντέλο για υπηρεσίες βιβλιοθηκών που ενθαρρύνει τη συνεχή και σκόπιμη αλλαγή, προσκαλώντας τους χρήστες να συμμετέχουν στη δημιουργία των φυσικών αλλά και εικονικών υπηρεσιών που επιθυμούν, υποστηριζόμενη από τη συνεχιζόμενη αξιολόγηση των υπηρεσιών. Επίσης, προσπαθεί να προσεγγίσει νέους χρήστες και να εξυπηρετήσει καλύτερα τους υπάρχοντες μέσα από βελτιωμένες και κατευθυνόμενες προς τον χρήστη προσφερόμενες υπηρεσίες. Κάθε κομμάτι από μόνο του αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς βελτιωμένες υπηρεσίες. Μόνο όμως μέσα από τη συνδυασμένη εφαρμογή όλων των παραπάνω μπορούμε να φτάσουμε στη Βιβλιοθήκη 2.0.’

Είναι φανερό πως η παραπάνω ερμηνεία δεν περιλαμβάνει απαραίτητα τη χρήση των Web 2.0 εργαλείων, παρόλα αυτά σημειώνεται πως αυτές οι νέες τεχνολογίες παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ικανότητα μιας βιβλιοθήκης να ανταπεξέρχεται στην εναλλασσόμενες ανάγκες των χρηστών της (Courtney 2007, p.10).

Τα τέσσερα βασικά στοιχεία της Βιβλιοθήκης 2.0 είναι:

- η χρησιμοποίηση πολυμέσων που επιτρέπουν τη συμμετοχή των χρηστών,
- εστιάζει στον ίδιο τον χρήστη,
- είναι πλούσιο σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις,
- επιτρέπει στους χρήστες να συμβάλλουν στην αλλαγή της βιβλιοθήκης (Maness, 2006)

Όσο κατανοούν οι βιβλιοθήκες την ανάγκη της υιοθέτησης των εργαλείων Web 2.0 υπηρεσιών, τόσο πιο ποιοτικές και αποδοτικές υπηρεσίες θα προσφέρουν, με αποτέλεσμα να μπορούν να επιτυγχάνουν το κεντρικό τους στόχο που δεν είναι άλλος από την παροχή

των επιθυμητών πληροφοριών στους χρήστες αλλά και τη δυνατότητα να εμπλέκονται και οι ίδιοι οι χρήστες στη διαδικασία αυτή και να έχουν ένα πιο ενεργητικό και εποικοδομητικό ρόλο.

4. Έρευνα - Μεθοδολογία

Η Ερευνητική Ομάδα GreekLIS διεξήγαγε έρευνα στις αρχές του 2008 έχοντας ως στόχο:

- την αξιολόγηση της χρησιμότητας και χρηστικότητας των εργαλείων Web 2.0 από τους Έλληνες και Κυπρίους βιβλιοθηκονόμους στον τομέα παροχής υπηρεσιών των βιβλιοθηκών
- την καταγραφή και τον προσδιορισμό του επιπέδου εξοικείωσης των βιβλιοθηκονόμων με τα εν λόγω εργαλεία και
- την παρακολούθηση των απόψεων των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με την χρήση των εργαλείων Web 2.0.

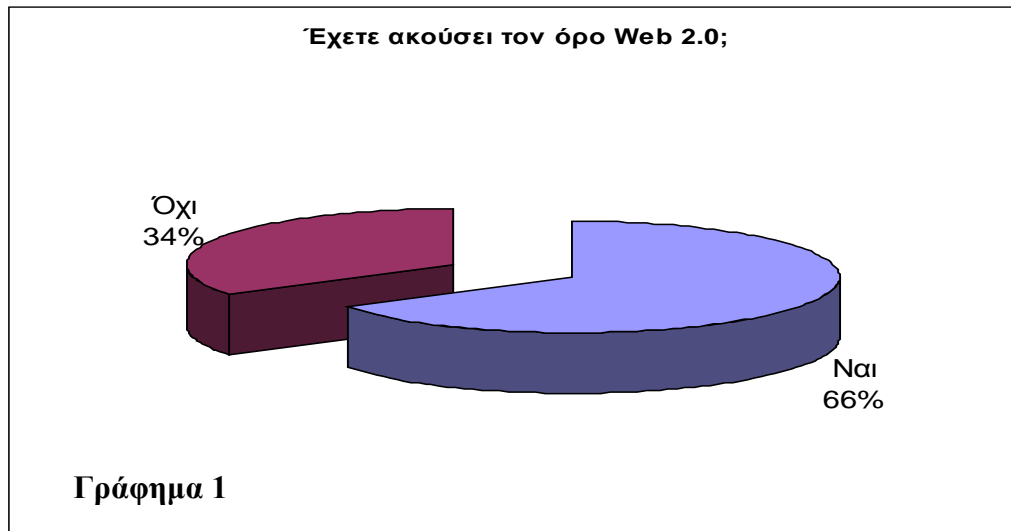
Το online ερωτηματολόγιο θεωρήθηκε η καταλληλότερη μέθοδος έρευνας διότι εξυπηρέτησε στην ευρεία κάλυψη του target group του ερωτηματολογίου (βιβλιοθηκονόμοι σε Ελλάδα και Κύπρο) καθώς και στη δωρεάν και άμεση συλλογή των συγκεκριμένων δεδομένων. Για την online δημιουργία του ερωτηματολογίου επιλέχθηκε το δωρεάν πρόγραμμα Survey Gizmo με κριτήρια επιλογής:

- τον εύκολο τρόπο δημιουργίας του
- την εύκολη συμπλήρωσή του από τους ερωτώμενους
- την υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας
- τη δυνατότητα δημιουργίας ερωτήσεων όπου συνδυάζονται ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα
- την αποθήκευση απεριόριστου αριθμού απαντήσεων και την εξαγωγή των τελικών δεδομένων σε στατιστικούς πίνακες

Το ερωτηματολόγιο περιείχε 46 ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου διαρθρωμένες σε ενότητες που αντιστοιχούσαν σε γενικές πληροφορίες για την απόκτηση δημογραφικών δεδομένων καθώς επίσης και σε ερωτήσεις για κάθε εργαλείο Web 2.0 που κρίθηκε σκόπιμο να εξεταστεί μεμονωμένα. Το online ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα της Ερευνητικής Ομάδας GreekLIS (<http://greeklis.org>), σε άλλες επίσημες βιβλιοθηκονομικές ιστοσελίδες και ιστολόγια συναδέλφων καθώς επίσης εστάλησαν ενημερωτικά e-mails ώστε να γίνει άμεσα και ευρέως γνωστό. Η χρονική διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου που δόθηκε ήταν από τις 12 Μαρτίου 2008 έως και τις 28 Μαρτίου 2008 με αποτέλεσμα να ανταποκριθούν 116 πτυχιούχοι βιβλιοθηκονόμοι που εργάζονται σε όλα τα είδη των βιβλιοθηκών. Για την ανάλυση των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Data Analysis ToolPack του Excel, ενώ δεν χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, διότι δεν υπάρχει ακόμη σχετική αρθρογραφία στον Ελληνικό βιβλιοθηκονομικό χώρο.

5. Αποτελέσματα έρευνας

Στο online ερωτηματολόγιο λάβαμε 116 απαντήσεις από 83 βιβλιοθηκονόμους στην Ελλάδα και 32 από την Κύπρο που εργάζονται σε όλα τα είδη των βιβλιοθηκών.

Στην ερώτηση *Έχετε ακούσει τον όρο Web 2.0;* Το 66% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά ενώ το 34% αρνητικά. Ποσοστό ενθαρρυντικό αν και πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο οι ερωτηθέντες γνωρίζουν το Web 2.0 στη θεωρία και πόσο στην πράξη. Από τις 90 γυναίκες οι 53 γνώριζαν τον όρο ενώ στους άντρες από το σύνολο των 26 απαντήσεων μόνο 4 δεν τον γνώριζαν.

Σημαντικό δεδομένο είναι και ο συσχετισμός της βιβλιοθήκης στην οποία εργάζονται οι βιβλιοθηκονόμοι με τη γνώση του όρου web 2.0. Απορρέει λοιπόν, ότι από τα 59 άτομα που εργάζονται σε ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη 41 υποστηρίζουν δήλωσαν ότι τον γνωρίζουν και οι υπόλοιποι 17 όχι. Ακολουθούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες όπου εκεί φαίνεται να υπάρχει μια ισορροπία: 12 γνώριζαν, ενώ 13 όχι. Τα ποσοστά εμφανίζονται υψηλά στις ειδικές βιβλιοθήκες. Από τις 21 απαντήσεις οι 16 γνώριζαν.

Γράφημα 2

Στην ερώτηση *αν Η βιβλιοθήκη σας χρησιμοποιεί κάποια από τις υπηρεσίες web 2.0;* 65 απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιούν καμία τέτοια υπηρεσία στη βιβλιοθήκη, ενώ 21 απάντησαν ότι χρησιμοποιούν κάποιο Forum ή chat.

- **Κοινωνικά Δίκτυα (Social Networking)**

Τα κοινωνικά δίκτυα ως έννοια δεν είναι καινούργια, η διαδικτυακή διάσταση τους όμως αποτελεί το καινούργιο επικοινωνιακό φαινόμενο των καιρών μας. Τα κοινωνικά δίκτυα ενθαρρύνουν την ατομική έκφραση, την προσωπική ανακάλυψη αλλά και την κοινωνική αλληλεπίδραση (Courtney 2007, p.80).

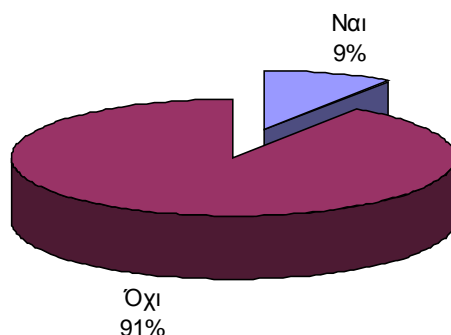

Έτσι από τα αποτελέσματα της έρευνας στην ερώτηση *Ποιοι ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν να εγγραφείτε σε κάποια υπηρεσία κοινωνικού δικτύου;* οι πιο συχνές απαντήσεις ήταν 'Από φίλους' με 48 απαντήσεις, ενώ ακολουθεί η 'Επικοινωνία με φίλους' 36 απαντήσεις, 'Ανταλλαγή απόψεων σε σχέση με το επάγγελμα' 16 απαντήσεις. Ενώ στην ερώτηση *Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι σας έχει βοηθήσει, επαγγελματικά, αυτή η δραστηριότητα;* Μόνο 5 απάντησαν 'Πάρα πολύ' ενώ 31 ήταν αυτοί που απάντησαν 'Ελάχιστα' και 27 'Καθόλου'.

- **Κοινωνικοί Σελιδοδείκτες (Social Bookmarkers)**

Η ύπαρξη δωρεάν προγραμμάτων κοινωνικών σελιδοδεικτών υποκαθιστά τη διαδικασία να σώζει κάποιος τις ιστοσελίδες στα Αγαπημένα στον υπολογιστή του και δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να συλλέγουν τους συνδέσμους που τους ενδιαφέρουν, να ορίζουν ετικέτες που έχουν κάποιο νόημα για αυτούς και να τους βρίσκουν αργότερα από οποιονδήποτε υπολογιστή έχει σύνδεση με το Internet. Επίσης, οι κοινωνικοί σελιδοδείκτες επιτρέπουν στους χρήστες να ωφεληθούν από τις πηγές άλλων χρηστών. Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή από τις απαντήσεις στην ερώτηση *Χρησιμοποιείτε για την οργάνωση των ηλεκτρονικών σας πηγών τους «Κοινωνικούς Σελιδοδείκτες»;* είναι φανερό ότι η χρήση των προγραμμάτων αυτών δεν είναι διαδεδομένη με 91 άτομα να απαντούν αρνητικά και μόνο 9 θετικά.

Χρησιμοποιείτε για την οργάνωση των ηλεκτρονικών σας πηγών τους
«Κοινωνικούς Σελιδοδείκτες»;

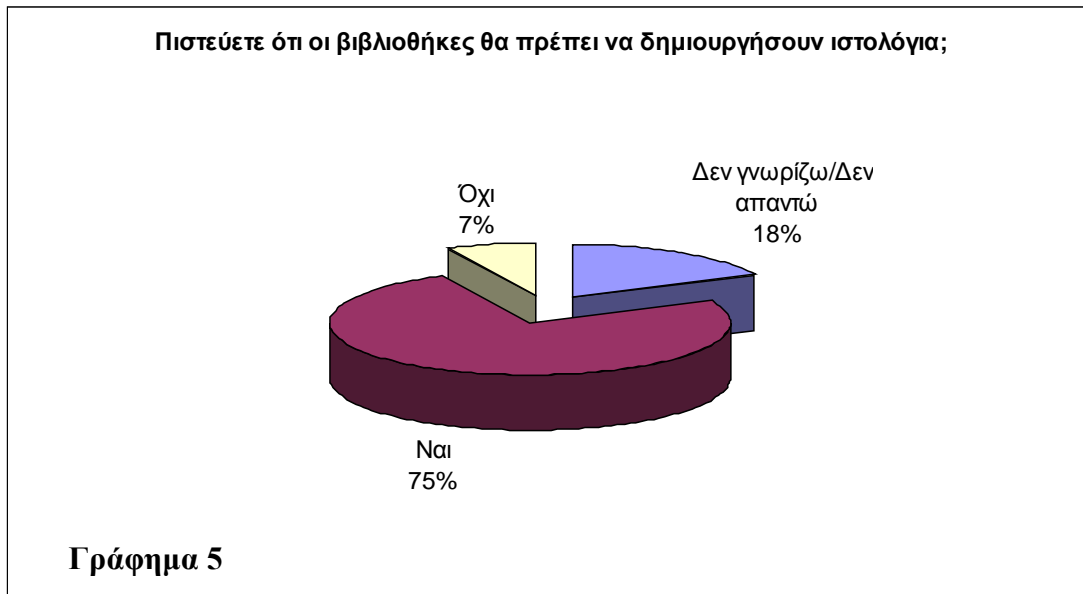

- **Ιστολογία (Blogs)**

Τα ιστολόγια αποτελούν τρόπο έκφρασης απόψεων, διάδοσης πληροφοριών και ενημέρωσης. Τα ιστολόγια μπορούν να αποτελέσουν και φορείς άσκησης πίεσης σε πολιτικό ή κοινωνικό επίπεδο και αυτό αποτελεί και έναν από τους λόγους που είναι τόσο διαδεδομένα στα έντυπα και ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Στην ερώτηση *Για ποιον λόγο διαβάζετε ιστολόγια;* Οι βασικές απαντήσεις ήταν 'Για ενημέρωση' 44% και για 'Αναζήτηση πληροφοριών' 27%.

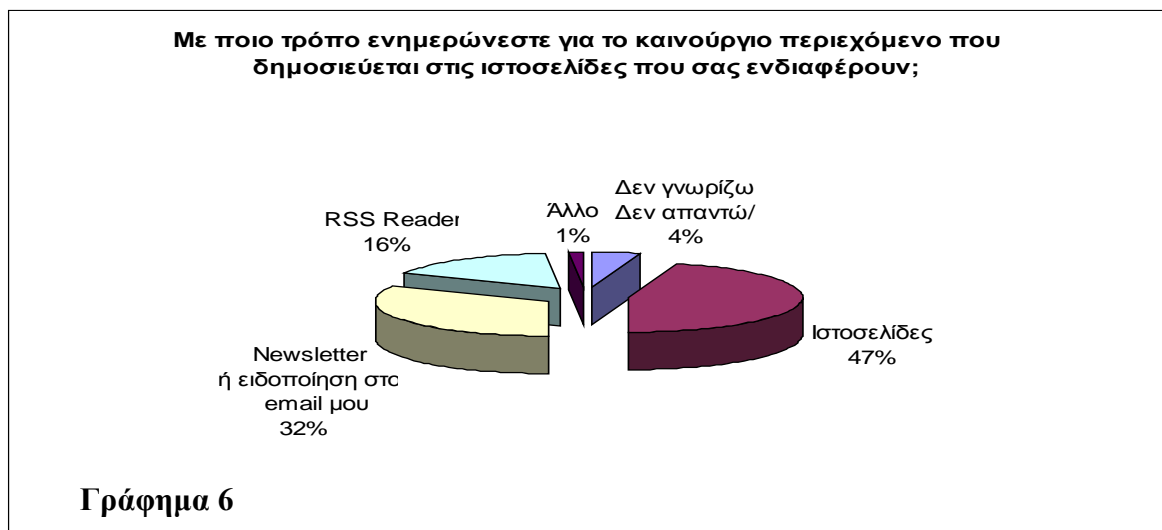
Στο χώρο των βιβλιοθηκών τα ιστολόγια διαδίδονται και χρησιμοποιούνται με ποικίλους τρόπους προσδίδοντας έναν πιο προσιτό χαρακτήρα:

1. ως υπηρεσία πληροφόρησης,
2. ως υπηρεσία εξυπηρέτησης,
3. ως εργαλείο επικοινωνίας με τους χρήστες και τέλος
4. ως εργαλείο επαγγελματικής ενημέρωσης (Kajweski 2007, p. 421).

Η εκτίμηση της χρησιμότητας που μπορούν να έχουν τα ιστολόγια φανερώνεται και από το ποσοστό των θετικών απαντήσεων στην ερώτηση *Πιστεύετε ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να δημιουργήσουν ιστολόγια;* 75% απάντησαν θετικά και ενώ μόλις το 7% αρνητικά.

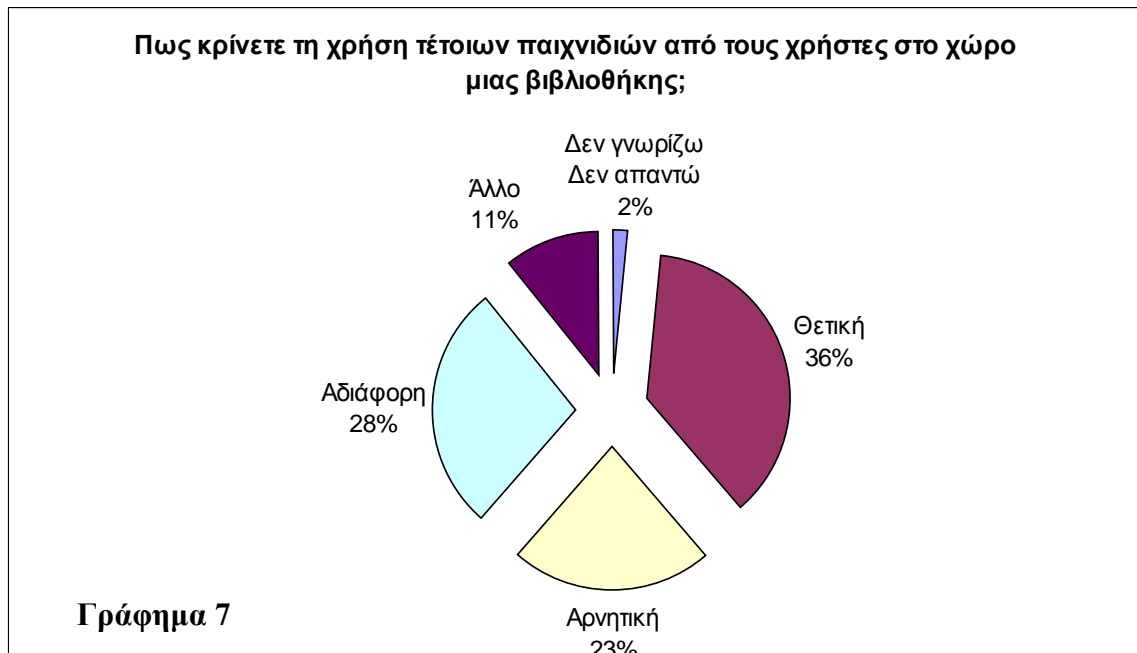
- **RSS Feeds**

Στην παρούσα έρευνα και στο χώρο των βιβλιοθηκονόμων το RSS δεν έχει ακόμη εκτενή χρήση. Έτσι, στην ερώτηση *Με ποιο τρόπο ενημερώνεστε για το καινούργιο περιεχόμενο που δημοσιεύεται στις ιστοσελίδες που σας ενδιαφέρουν;* Μόνο 16% απάντησαν με 'RSS Feeder', ενώ οι περισσότεροι 'Επισκέπτονται ιστοσελίδες' 47%, και 32% με 'Newsletter ή ειδοποίηση στο e-mail'.

- **Παιχνίδια Στο Web (Games)**

Η χρήση των παιχνιδιών στις βιβλιοθήκες αποτελεί ένα ζήτημα που προκαλεί διάσταση απόψεων στη βιβλιοθηκονομική κοινότητα.

Στην ερώτηση *Πως κρίνετε τη χρήση τέτοιων παιχνιδιών από τους χρήστες στο χώρο μιας βιβλιοθήκης;* 36% απάντησαν ‘Θετική’, 28% ότι τους είναι ‘Αδιάφορη’, και 23% ‘Αρνητική’. Αυτή η διάσταση των απόψεων γίνεται πιο εμφανής και στην ερώτηση *Πιστεύεται ότι οι βιβλιοθήκες πρέπει να παρέχουν πρόσβαση σε τέτοιου είδους υλικό;* όπου οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να δικαιολογήσουν την θέση τους. Οι 66 ήταν θετικοί από αυτούς κάποιοι έθεσαν και κάποιους περιορισμούς όπως στο είδος της βιβλιοθήκης όπως φαίνεται από τα ακόλουθα σχόλια:

Δημοτικές θα μπορούσαν για προσέλκυση νεότερων χρηστών

Οι δημόσιες ναι, ίσως και η Εθνική (παιδικό τμήμα),

Εξαρτάται για ποιο είδος βιβλιοθήκης μιλάμε. Οι παιδικές, οι δημόσιες και οι δημοτικές π.χ. που απευθύνονται και σε πιο μικρές ηλικίες θα μπορούσαν να παρέχουν τέτοια υπηρεσία.

Ενώ άλλοι αναφέρθηκαν σε περιορισμούς που σχετίζονται με το είδος των παιχνιδιών όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που έδωσαν:

Δεν θεωρώ ότι υπάρχει λόγος για παροχή τέτοιου είδους υλικού στην ιστοσελίδα μιας βιβλιοθήκης. Εκτός σε περίπτωση κάποιου εκπαιδευτικού παιχνιδιού που θα εκπαιδεύσει τους χρήστες για τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης,

Το εν λόγω υλικό ανταποκρίνεται σε μεγάλες ομάδες χρηστών και δεν παύει να είναι εκπαιδευτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα ιδιαίτερα εάν τα παιχνίδια αυτά προωθούν διάφορες γνώσεις,

30 είχαν αρνητική θέση η οποία προσδιορίζονταν από τους σκοπούς και στόχους που καλείται να καλύψει μια βιβλιοθήκη:

Δεν το θεωρώ απαραίτητο, ειδικά σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον,

Είναι βιβλιοθήκες και όχι ψυχαγωγικά κέντρα,

Δεν πρέπει να παρεμβαίνει η βιβλιοθήκη σε τέτοια ζητήματα,

Η Βιβλιοθήκη έχει σκοπό να παρέχει στους χρήστες πληροφορίες και όχι διασκέδαση, μετά θα υπάρχει σύγχυση στον ρόλο και τον σκοπό της βιβλιοθήκης

- **Wikis**

Τα wikis αποτελούν ένα ευέλικτο εργαλείο που οι βιβλιοθήκες μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να προωθήσουν την ενδοεπικοινωνία του προσωπικού τους, παρέχουν έναν εικονικό χώρο για ομαδική συνεργασία, ή να δημιουργήσουν δυναμικό περιεχόμενο για τους χρήστες. (Courtney, 2007, p.25) Στην ερώτηση Εσείς προσωπικά χρησιμοποιείτε τακτικά κάποιο wiki; 46% απάντησαν 'Όχι' και 38% 'Ναι'. Στην ερώτηση αν Στη βιβλιοθήκη που εργάζεστε χρησιμοποιείτε wikis ως πηγή πληροφόρησης; από τους 36 που απάντησαν οι 12 δεν γνώριζαν αν η βιβλιοθήκη στην οποία εργάζονται χρησιμοποιεί τα wikis, ενώ υπήρχαν και αυτοί που δεν είχαν ρωτήσει τον προϊστάμενό τους! Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο τρόπος που χρησιμοποιούνται τα wikis. Κάποιος ερωτώμενος σχολίασε την *Μικρή εγκυρότητα στις πληροφορίες. Χρησιμοποιείται πρωτογενώς για μια "πρώτη ιδέα" και στη συνέχεια κατευθυνόμενα σε πιο αξιόπιστες πηγές.*

18 ερωτώμενοι δήλωσαν ότι δεν το χρησιμοποιούσαν καθόλου ενώ από κάποιες απαντήσεις είναι εμφανής η ανάγκη για περισσότερη ενημέρωση για το τι είναι ένα wiki και πως χρησιμοποιούνται, όπως φαίνεται:

Πληροφοριακό, αναζητήσεων από μέρους των χρηστών,

Για τα αυτοματοποιημένα συστήματα - πληροφορίες λειτουργίας και για τα ταξινομικά συστήματα μιας βιβλιοθήκης,

Δεν είμαστε αρκετά εξοικειωμένοι.

6. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Με την εν λόγω έρευνα και την παρούσα εισήγηση γίνεται μια πρώτη απόπειρα διερεύνησης των απόψεων, γνώσεων και των σχέσεων που έχουν οι Έλληνες και Κύπριοι βιβλιοθηκονόμοι με τα εργαλεία του Web 2.0. Από τα μέχρι στιγμής μπορούμε να αντιληφθούμε ποιες προκλήσεις προβάλλονται στο νέο αυτό τεχνολογικό πεδίο που ήδη επηρεάζει τις βιβλιοθήκες στο εξωτερικό.

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν διορατικά τη νέα αυτή τεχνολογική προσέγγιση των υπηρεσιών και να εκμεταλλευτούν δεόντως τις καινοτόμες ευκαιρίες που τους δίνονται προκειμένου να είναι σε θέση να προσφέρουν ποιοτικότερες υπηρεσίες. Η μετάβαση των βιβλιοθηκών στη νέα εποχή θα πρέπει να γίνει έπειτα από προσεγμένες μελέτες και ακριβή σχεδιασμό για την ομαλή προσαρμογή των Web 2.0 εφαρμογών στις ήδη παρεχόμενες υπηρεσίες. Ενδεικτικά, αναφέρονται κάποιες προτάσεις για την επίτευξη των παραπάνω στόχων:

Προτάσεις:

Συνετό θα ήταν να υποστηριχτεί περισσότερο η διά βίου μάθηση και εκπαίδευση και μέσω της διαδικτυακής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε αυτό το γνωστικό τομέα. Η επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας-Επιστήμη της Πληροφόρησης είναι μια διαρκώς εξελισσόμενη επιστήμη η οποία καθοδηγείται από τις γενικότερες τεχνολογικές εξελίξεις σε ότι αφορά τη διαχείριση της πληροφορίας. Επιπροσθέτως, η διεξαγωγή σεμιναρίων που αφορούν τις νέες τεχνολογίες και η διοργάνωση συνεδρίων θα μπορέσουν να ενδυναμώσουν τις δεξιότητες των βιβλιοθηκονόμων.

Ωστόσο απαιτείται επαγγελματισμός και προσωπική ενασχόληση από τους ίδιους τους βιβλιοθηκονόμους ώστε να είναι ενήμεροι, να παρακολουθούν τις γενικότερες εξελίξεις, να αφογκράζονται τα μηνύματα της εποχής και τις ποικιλόμορφα αναπτυσσόμενες

ανάγκες των χρηστών, έτσι ώστε να είναι ικανοί να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στο ιδιαίτερα επίπονο αλλά παράλληλα παραγωγικό έργο τους.

Σημαντικό είναι οι διοικήσεις των βιβλιοθηκών να είναι πιο ευέλικτες ώστε να εξετάζουν και να υιοθετούν με μεγαλύτερη δεκτικότητα εργαλεία, εφαρμογές ή πρότυπα που είναι ήδη δοκιμασμένα στις βιβλιοθήκες του εξωτερικού, πάντοτε με γνώμονα τις δικές τους ανάγκες. Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργηθούν νέες βελτιωμένες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας και με την ανάπτυξη χρηστοκεντρικών υπηρεσιών ο χρήστης θα είναι στο επίκεντρο της βιβλιοθήκης ως αποδέκτης της πληροφορίας.

Τέλος, η αναδιαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών στις σχολές βιβλιοθηκονομίας με την εισαγωγή περισσότερων μαθημάτων (κυρίως εργαστηρίων) που αφορούν την εκπαίδευση, εφαρμογή και χρήση των νέων τεχνολογιών στο χώρο των βιβλιοθηκών θα δώσουν έμφαση στην άρτια κατάρτιση των φοιτητών δίνοντας τους τα κατάλληλα εφόδια ώστε να ανταπεξέλθουν στην μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

7. Αναφορές

1. Casey, M. E., & Savastinuk, L. C. (2006). Library 2.0. *Library Journal* 131(14) pp.40-42.
2. Courtney, Nancy. (2007) *Library 2.0 and Beyond: Innovative Technologies and Tomorrow's User*, Libraries Unlimited, 2007.
3. Gibson, Becky (2007). Enabling an accessible Web 2.0. *Proceedings of the international cross-disciplinary conference on Web accessibility (W4A)*, διαθέσιμο στο: <http://www.w4a.info/2007/prog/k1-gibson.pdf> (Ανακτήθηκε στις 19-7-2008)
4. Greek Librarians and Information Scientists, διαθέσιμο στο: <http://greeklis.org> (Ανακτήθηκε στις 29-7-2008)
5. Kajewski, Mary Ann (2007), «Emerging technologies changing our service delivery models», *The Electronic Library*, 25(4), pp. 420-429.
6. Maness, Jack M. (2006). Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries. *Webology*, 3(2), διαθέσιμο στο <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html> (Ανακτήθηκε στις 30-7-2008)
7. Survey Gizmo, Online Surveys Data Collection and Integration, διαθέσιμο στο: <http://www.surveygizmo.com/>
8. Κατσαρού, Γεωργία (2007). Τα ιστολόγια ως μέσο επικοινωνίας ανάμεσα σε βιβλιοθήκες και βιβλιοθηκονόμους. In Κατσιρίκου, Ανθή, Eds. *Proceedings 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, pp. 329-345, Πειραιάς, διαθέσιμο στο: http://eprints.rclis.org/archive/00013207/01/Katsarou_16th.pdf (Ανακτήθηκε στις 28-7-2008)